

Motion till riksdagen 2022/23:795

av Björn Söder (SD)

Uppåkra Arkeologiska Center

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör betrakta Uppåkra Arkeologiska Center som riksintresse och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Fornlämningen efter järnåldersstaden Uppåkra ligger i skånska Staffanstorps kommun strax utanför Lund. Uppåkra är Skandinavien största, fyndrikaste och mest långvariga järnåldersstad, som varit bebodd i mer än ett årtusende (vilket kan jämföras med Birkas 175 år). Från cirka 100 f Kr till cirka 1000 e Kr fungerade Uppåkra som ett kommersiellt, politiskt och religiöst maktcentrum.

Fornlämningen upptar en yta av 40 hektar, vilket är lika mycket som staden Lunds medeltida stadskärna eller Gamla stan i Stockholm (vilket kan jämföras med Birkas 7,5 hektar). Mest bekant är Uppåkra för sin ädelmetall och platsen har visat sig vara mycket rik på material av guld-, silver- och bronsföremål. En vanlig järnåldersby brukar ge arkeologerna ett tiotal föremål. I Uppåkra har man hittills hittat 35 000 föremål. Ändå har man, sedan utgrävningarna påbörjades 1995, endast grävt ut cirka två promille, vilket gör att hela 99,8 procent kvarstår att utforska.

Vid utgrävningarna har man hittat rika vapenoffer, rester efter forntida segerceremonier. Uppåkra samlade tidernas bästa hantverkare, som dessutom utvecklade lokala stilar. I skriften ”Uppåkra – ett framtida regionalt besöksmål” skriver Per Karsten, vid Lunds universitets Historiska museum, bland annat:

Man var innovatörer av form och design. Många skåningar tog värvning i de romerska provinsarméerna och återkom hem med föremål, men framförallt med kunskap. Man har exempelvis funnit kirurgiinstrument direkt efter romersk efterbild. [...] Läkartraditionen var stark här långt efter romarrikets fall. Det viktigaste av allt: Uppåkra visar på en unikt lång bosättningstid. Från första århundradet före Kristus till vikingatidens slut omkring år 1000. Ingen annan järnåldersplats kan visa upp det samma. Tiden mellan 200 e Kr och 800 e Kr var Uppåkras storhetstid. Då fanns här ett politiskt och religiöst maktcentrum och en blomstrande handelsplats. I Uppåkra

har man möjlighet att studera en stads födelse, blomstringstid och död. Förflyttar man sig bara fyra kilometer längre norrut kan man också se dess återuppståndelse; i form av den nutida staden Lund! Det gör platsen enastående i Nordeuropa.

Uppåkra är betydelsefull både som skånskt kulturarv, men även – i ett vidare geografiskt perspektiv – för både Öresundsregionen och Nordeuropa.

År 2009 beslutade regionfullmäktige i Region Skåne att bilda en stiftelse, Uppåkra Arkeologiska Center, tillsammans med bland andra Staffanstorps och Lunds kommuner och Svenska kyrkan i syfte att vidareutveckla det arkeologiska området. Till verksamheten har man knutit andra aktörer som Lunds universitet och länsstyrelsen. Universitetet bedriver idag utgrävningar och forskning på området.

Idag har man byggt ett besökscentrum, som man vidareutvecklar, och det bedrivs allmänna visningar med särskilt fokus i verksamheten på barn. Man behöver dock utökade resurser för att tillgodose den efterfrågan och de önskemål som finns kring verksamheten.

Riksdagens kulturutskott har i tidigare behandlingar konstaterat att Uppåkra Arkeologiska Center har fått stöd från Region Skåne sedan 2013 inom ramen för kultursamverkansmodellen och att Uppåkra Arkeologiska Center idag är en av 17 aktörer i regionens nya samverkansplattform genom vilken verksamheten får medel för sina utvecklingsprojekt. Men Uppåkra Arkeologiska Center behöver betydligt större resurser.

Vid ett seminarium i riksdagen den 1 februari 2018, som undertecknad anordnade, kom positiva signaler från riksantikvarien vid Riksantikvarieämbetet om att fördjupa samarbetena, vilket är glädjande. Men för att vidareutveckla området och uppmärksamma den rika historiska och kulturella skatt som vilar i den bördiga myllan kring Uppåkra kyrka bör riksdagen tillkännage för regeringen att staten bör öka sitt intresse ännu mer för området och tillskjuta olika former av resurser.

Uppåkra är Nordens bäst bevarade maktboplatz från järnåldern och bör betraktas som ett riksintresse.

Björn Söder (SD)